

Sygn. akt III AUa 827/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Bożena Grubba (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Mazur SSA Maria Sałańska - Szumakowicz
Protokolant:	Aleksandra Portaszkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2012 r. w Gdańsku

sprawy M. K.

przeciwko

Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek apelacji M. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 19 marca 2012 r., sygn. akt VIII U 1264/11

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gdańsku VIII Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

Sygn. akt III AUa 827/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 05.04.2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział Wojewódzki w G. zobowiązał ubezpieczonego M. K. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia renty socjalnej za okres od 01.01.2010 r. do 28.02.2010 r., od 01.07.2010 r. do 31.07.2010 r., od 01.09.2010 do 31.12.2010 r. w łącznej kwocie 4100,56 zł w związku z tym, iż wnioskodawca w wyżej wskazanych okresach osiągnął przychód w kwocie wyższej niż 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ogłoszony przez Prezesa GUS.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył ubezpieczony M. K., podnosząc, że we wszystkich miesiącach od stycznia do grudnia zakład pracy (...) doliczył do jego dochodu dodatkowe ubezpieczenie grupowe w wysokości 34,77 zł

miesięcznie. W lipcu zakład pracy wyrównał mu zaniżone dochody za kwiecień i czerwiec. W październiku otrzymał szczepienie przeciwko grypie warte 35 zł.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Decyzją z dnia 19 maja 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział Wojewódzki w G. zobowiązał ubezpieczonego M. K. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia renty socjalnej za okres od 01.01.2011 r. do 28.02.2011 r. w łącznej kwocie 1.186,56 zł.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył ubezpieczony M. K., podnosząc, że jego zarobki nie przekroczyły progów uprawniających go do otrzymania renty socjalnej.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 19 marca 2012 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia i rozważania:

M. K. urodził się dnia (...)r. Decyzją organu rentowego z dnia 06.10. 2003r. uzyskał on prawo do renty socjalnej na stałe.

Ubezpieczony w dniu 01.06.2009 r. podjął pracę w (...) sp. z o.o. na czas określony do 31.05.2011 r.

Z przedłożonych przez pracodawcę informacji o uzyskanym przez M. K. przychodzie brutto oraz kart przychodów pracownika za sporne okresy wynika, że w styczniu 2010 r. osiągnął on wynagrodzenie brutto w wysokości 964,77 zł (podczas, gdy 30 % przeciętnego wynagrodzenia wyniosło 934,20 zł), w lutym 2010 r. - 964,77 zł (podczas, gdy 30 % przeciętnego wynagrodzenia wyniosło 934,20 zł), w lipcu 2010r. 1375,29,00 zł wyrównanie wynagrodzenia - prawidłowe rozliczenie godzin pracy (30% przeciętnego wynagrodzenia 973,10 zł), we wrześniu 2010 r. - 967,12 zł (30 % przeciętnego wynagrodzenia - 959,40 zł), w październiku 2010 r. - 999,77 zł (30 % przeciętnego wynagrodzenia-959,40 zł), w listopadzie - 964,77 zł (30 % przeciętnego wynagrodzenia - 959,40 zł), w grudniu 2010 r. - 964,77 zł (30 % przeciętnego wynagrodzenia - 961,00 zł).

Decyzją z dnia 05.04.2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział Wojewódzki w G. zobowiązał ubezpieczonego M. K. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia renty socjalnej za okres od 01.01.2010 r. do 28.02.2010 r., od 01.07.2010 r. do 31.07.2010 r., od 01.09.2010 do 31.12.2010 r. w łącznej kwocie 4100,56 zł w związku z tym, iż wnioskodawca w wyżej wskazanych okresach osiągnął przychód w kwocie wyższej niż 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ogłoszony przez Prezesa GUS.

Sąd Okręgowy wskazał, iż zgodnie z treścią art. 15 pkt 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003r. o rencie socjalnej (Dz. U. Nr 135, poz. 1268 ze zm.), w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio m.in. art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Stosownie zatem do treści art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. z 2004r. Dz. U. Nr 39, poz. 353 ze zm.), osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania:

2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia (ust. 2)

W myśl przepisu art. 10 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej prawo do renty socjalnej zawiesza się w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, tj.: m.in. z tytułu zatrudnienia. Zgodnie z ust. 6, prawo do renty socjalnej zawiesza się za miesiąc, w którym zostały osiągnięte przychody, o których mowa w ust. 1-5, w łącznej kwocie wyższej niż 30 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego do celów emerytalnych.

Sąd I instancji przypomniał, iż niespornym w sprawie było, że wnioskodawca jest uprawniony do renty socjalnej. Poza sporem pozostawało również, że w okresie wskazanym w decyzji organu rentowego był on zatrudniony w (...) sp. z o.o. i uzyskał wynagrodzenie brutto w wysokości wyższej niż 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ogłoszony przez Prezesa GUS .

Przedmiotem sporu w takich okolicznościach jest, czy organ ubezpieczeniowy zasadnie zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, tj. renty socjalnej za okres wskazany w decyzji.

W ocenie Sądu Okręgowego stanowisko pozwanego jest zasadne i w świetle okoliczności niniejszej sprawy należy przyjąć, że renta socjalna wypłacona ubezpieczonemu w tym okresie była świadczeniem nienależnie pobranym. Jak wynika ze stanowiska skarżącego zaprezentowanego w odwołaniu oraz na rozprawie w dniu 26.09.2011 r., pobranie zakwestionowanych przez ZUS świadczeń renty socjalnej nastąpiło nie z jego winy, ale z winy jego pracodawcy, który doliczał do jego dochodu dodatkowe ubezpieczenie grupowe w kwocie 34,77 zł miesięcznie, w lipcu otrzymał wyrównanie za zaniżone dochody za kwiecień i czerwiec, a w październiku otrzymał szczepienie przeciwko grypie, które zostało zaliczone do jego dochodu w kwocie 35 zł.

W ocenie Sądu Okręgowego, brak jest podstaw do przerzucania odpowiedzialności za osiągnięcie przez ubezpieczonego przychodów w dopuszczalnej wysokości na zakład pracy, a do tego sprowadza się odwoływanie do faktu, że skarżący przenosi odpowiedzialność na pracodawcę, który doliczał do jego dochodu dodatkowe ubezpieczenie grupowe w kwocie 34,77 zł miesięcznie, w lipcu otrzymał wyrównanie za zaniżone dochody za kwiecień i czerwiec, a w październiku otrzymał szczepienie przeciwko grypie, które zostało zaliczone do jego dochodu w kwocie 35 zł. Dbanie o to, aby uzyskiwane przychody nie przekraczały konkretnych granic jest obowiązkiem świadczeniobiorcy, nie zaś jakiegokolwiek zatrudniającego go podmiotu. Powyższe stanowisko znajduje odzwierciedlenie w orzecznictwie sądów powszechnych, m.in. wyroku z dnia 29.05.2008 r. Sądu Apelacyjnego w Katowicach (sygn. III AUa 1367/07, LEX nr 491108, Biul.SAKa 2009/1/45 -46) .

W interesie świadczeniobiorcy pozostaje zatem, zdaniem Sądu I instancji, kontrolowanie, czy uzyskiwane przez niego przychody nie będą skutkowały zawieszeniem wypłaty renty socjalnej, o której to możliwości ubezpieczony został należycie pouczony i o czym wiedział. Nawet poinformowanie przez ubezpieczonego pracodawcy, że może osiągać jedynie wynagrodzenie w wysokości nie skutkującej zawieszeniem wypłaty świadczenia, nie ma więc znaczenia przy ustalaniu obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w wypadku uzyskania przychodu przekraczającego dopuszczalną granicę. Ubezpieczony powinien był zrezygnować z dodatkowego ubezpieczenia grupowego, a także szczepienia przeciw grypie, aby nie przekroczyć kwoty wynagrodzenia skutkującej zawieszeniem wypłaty renty socjalnej.

Sąd Okręgowy zauważył także, iż zgodnie z art. 138 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, osobę, która nienależnie pobrała świadczenia obciąża bezwzględny obowiązek ich zwrotu, jeżeli była pouczona o braku prawa do ich pobierania, co ma miejsce w niniejszej sprawie. Akcentowanie elementu świadomości, premedytacji, złej wiary czy winy przy pobraniu świadczenia, które nie przysługiwało (lub przysługiwało w mniejszej wysokości) nie jest słuszne. Okoliczność, czy ubezpieczony miał świadomość, że pobiera nienależne świadczenie, czy też, że nastąpiło to nie z jego winy, w ocenie Sądu I instancji, nie ma znaczenia w kontekście przepisu art. 138 ust. 2 pkt 1, który statuuje bezwzględny obowiązek jego zwrotu.

W konkluzji, w związku z brakiem podstaw do uwzględnienia odwołania, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie .

Apelację od powyższego wyroku wywiódł wnioskodawca, podnosząc, że Sąd nie rozpatrzył obu połączonych spraw, oraz że ubezpieczenie grupowe finansowane przez pracodawcę nie może być zaliczane do faktycznie osiągniętych dochodów. Skarżący podniósł, iż przepisy dotyczące prawa do pobierania renty socjalnej są restrykcyjne i powodują nierówne traktowanie świadczeniobiorców Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, uderzają przede wszystkim w grupę osób najsłabszych pod względem materialnym, gdyż renta socjalna jest świadczeniem najniższym, wypłacanym z FUS. Wskazał także, iż takie traktowanie narusza art. 69 Konstytucji.

Sąd Apelacyjny zważył, co na stępuje:

Apelacja wnioskodawcy okazała się zasadna.

Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy.

Wskazać na wstępie trzeba, iż zarządzeniem z dnia 7 września 2011 r. Sąd Okręgowy połączył sprawy dotyczące odwołań od decyzji z dnia 5 kwietnia 2011 r. oraz 19 maja 2011 r.

Pomimo jednak połączenia obu spraw, Sąd I instancji rozstrzygając niniejszą sprawę orzekł jedynie w przedmiocie decyzji z dnia 5 kwietnia 2011 r., całkowicie pomijając okoliczność, że winien także rozpoznać odwołanie od drugiej decyzji. Wobec powyższego, stwierdzić należy, że Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

Podkreślić należy, iż podstawowym zadaniem Sądu rozpoznającego sprawę jest ustalenie kwestii spornych pomiędzy stronami, a następnie ich rozstrzygnięcie. Zgodnie z powszechnym stanowiskiem w doktrynie i orzecznictwie, pojęcie "nierozpoznania istoty sprawy", o którym jest mowa w art. 386 § 4 k.p.c. dotyczy jej aspektu materialnoprawnego i zachodzi w sytuacji, gdy sąd nie zbadał podstawy materialnoprawnej dochodzonych roszczeń, jak też skierowanych przeciwko nim zarzutów merytorycznych, tj. nie odniósł się do tego co jest przedmiotem sprawy uznając, że nie jest to konieczne z uwagi na istnienie przesłanek materialnoprawnych, czy procesowych unicestwiających dochodzone roszczenie (zob. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 r., IV CSK 299/10, Lex nr 784969).

Przenosząc powyższe rozważania do realiów niniejszej sprawy, wskazać należy, iż skoro decyzja z dnia 19 maja 2011 r. dotyczyła zwrotu świadczenia za zupełnie inny okres niż decyzja z dnia 5 kwietnia 2011 r., to Sąd I instancji, nie odnosząc się w żaden sposób do jednej z tych decyzji i nie czyniąc żadnych ustaleń w jej przedmiocie, nie pochylił się w ogóle nad materialnoprawną i faktyczną podstawą istotnej części roszczenia, a tym samym nie rozpoznał istoty sprawy.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Ponownie rozpoznając sprawę, Sąd Okręgowy powinien powtórnie przeprowadzić postępowanie dowodowe i wydać orzeczenie zgodnie z przepisami.

Na marginesie Sąd Apelacyjny wskazuje, iż gdyby po ponownym rozpoznaniu sprawy odwołania wnioskodawczyni zostały prawomocnie oddalone, może ona z uwagi na trudną sytuację na podstawie art. 28 ust. 1 oraz art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych zwrócić się do organu rentowego o umorzenie lub rozłożenie należności na raty.

SSA Bożena Grubba SSA Barbara Mazur SSA Maria Sałańska-Szumakowicz